

Instytut Pamięci Narodowej - Rzeszów

<https://rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/aktualnosci/186037,Pierwsza-pielgrzymka-Jana-Pawla-II-do-Polski-2-czerwca-1979-r.html>
27.04.2024, 04:53

Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski - 2 czerwca 1979 r.

2 czerwca 1979 r. rozpoczęła się pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny. Władze komunistyczne były niezadowolone z wizyty papieża, obawiając się manifestacji patriotycznych, protestów i rozbudzenia dążeń wolnościowych w zniewolonym społeczeństwie. Papież odwiedził kolejno: Warszawę, Gniezno, Częstochowę, Kraków, Kalwarię Zebrzydowską, Wadowice, Oświęcim, Nowy Targ i ponownie Kraków. Oficjalnym hasłem podróży apostolskiej były pierwsze słowa hymnu ku czci św. Stanisława ze Szczepanowa - „Gaude Mater Polonia” („Raduj się, Matko Polsko”).

Jan Paweł II na Jasnej Górze, zdjęcie z zasobu IPN

Niespodziewana decyzja

Jan Paweł II, lądując na lotnisku Okęcie, rozpoczął swoją pierwszą pielgrzymkę do Ojczyzny. Tego samego dnia **odprawił na placu Zwycięstwa w Warszawie mszę pontyfikalną, z udziałem prawie 200 tysięcy wiernych, podczas której wygłosił słynne słowa: „Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi”.** Słowa te, zdaniem wielu, uruchomiły cały ciąg wydarzeń, zmierzających do zmiany ustroju w Polsce, której początek nastąpił 10 lat później.

Gdy 16 października 1978 r. kardynał Pericle Felici, z balkonu Bazyliki Świętego Piotra, ogłosił wybór pierwszego papieża-Polaka, na władze PRL padł strach. Zdały sobie one sprawę, że nowo wybrany papież będzie chciał odwiedzić swoją ojczyznę, a na to rządząca wtedy ekipa Edwarda Gierka była zupełnie nieprzygotowana.

Władze komunistyczne próbowały odwlec wizytę w czasie, proponując jej organizację w 1982 r., w którym przypadać miało sześćsetlecie istnienia klasztoru na Jasnej Górze. Upór strony kościelnej i obawa przed reakcjami polskich katolików sprawiły, że władze zgodziły się, po trzymiesięcznych negocjacjach, aby pielgrzymka Jana Pawła II

odbyła się w dniach 2-10 czerwca 1979 r. i objęła Warszawę, Gniezno, Częstochowę, Kraków, Kalwarię Zebrzydowską, Wadowice, Oświęcim i Nowy Targ.

Przygotowania do wizyty

Obsługa pierwszej wizyty Jana Pawła II była, jak dotąd, największą operacją logistyczną tego typu w powojennej Polsce. **15 marca 1979 r. powołano sztab akcji zabezpieczenia operacyjnego pielgrzymki**, nadając mu kryptonim „Lato-79”. Szefem sztabu został wiceminister spraw wewnętrznych gen. Bogusław Stachura.

Jednak najważniejszym zadaniem operacji „Lato-79” nie było zapewnienie bezpieczeństwa papieżowi, ale „rozwijanie działań operacyjno-rozpoznawczych i profilaktyczno-neutralizujących wobec grup i środowisk kontrolowanych przez MO i SB”. Pracą operacyjną kierował Departament IV MSW, który wykorzystując swoich tajnych współpracowników do penetracji środowisk, związanych z Kościołem, badał nastroje społeczne przed pielgrzymką oraz w jej trakcie.

Władze PRL próbowały odwrócić uwagę od spotkań rodaków z papieżem poprzez propagandę ideologiczną w mediach, posuwały się również do niszczenia kart wstępu do sektorów na msze papieskie. Zdawały sobie jednak sprawę, że w trakcie licznych zgromadzeń, może dojść do manifestacji wrogich wobec władzy hasła, której nie da się zapobiec za pomocą działań prewencyjnych, polegających na rozmieszczeniu w tłumie agentów i funkcjonariuszy.

Postanowiły więc robić zdjęcia pielgrzymom z ukrycia m.in. z tzw. punktów zakrytych, których dziesiątki rozmieszczono na trasach przejazdów papieża. W samej Warszawie było ich 27. Powstała w ten sposób dokumentacja, licząca kilka tysięcy zdjęć, mogła posłużyć jako dowód przeciwko osobom, manifestującym swój sprzeciw wobec rzeczywistości PRL.

Na fotografiach tych widać tłumy pielgrzymów i trzymane przez nich transparenty z hasłami niepodległościowymi. Sam Ojciec Święty widoczny jest na nich w kontekście spotkań z innymi osobami. Władze obawiały się niekontrolowanego przekazania papieżowi jakiejś korespondencji lub petycji.

Chociaż fotografie operacyjne, wykonane przez SB w trakcie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski, miały służyć udokumentowaniu wrogich, antypaństwowych działań wiernych, mimowolnie stały się świadectwem wiary i patriotyzmu milionów Polaków. Dopiero one ukazały prawdziwą frekwencję na spotkaniach z papieżem, której próżno było szukać w specjalnie kadrowanych fotografiach i transmisjach telewizyjnych, pochodzących z oficjalnego przekazu prasowego i telewizyjnego.

Zbiory w Archiwum IPN

Jan Paweł II w czasie swojego pontyfikatu odbył 104 podróże apostolskie, odwiedzając niemal wszystkie kontynenty. Odbył osiem pielgrzymek do Ojczyzny. Trzy jego

pierwsze pielgrzymki do Polski z lat 1979, 1983 i 1987 r. mają swoje odzwierciedlenie w zasobie archiwalnym IPN, zarówno w dokumentacji aktowej, jak i zdjęciowej oraz audiowizualnej. Są to materiały mające walor historyczny, edukacyjny i sentymalny. Pierwszym trzem pielgrzymkom Jana Pawła II do Ojczyzny poświęcony jest portal IPN <https://pielgrzymki.ipn.gov.pl/>

***

15 maja 2020 r. miała miejsce premiera portalu, zawierającego dokumenty i zdjęcia z pierwszych trzech pielgrzymek Jana Pawła II do Ojczyzny. Projekt został przygotowany przez Archiwum IPN we współpracy z Biurem Prezesa i Komunikacji Społecznej IPN. Premiera portalu związana była z obchodami 100. rocznicy urodzin Karola Wojtyły, późniejszego papieża Jana Pawła II. Obok materiałów będących efektem pracy operacyjnej SB znajdują Państwo na naszym portalu dokumenty przekazane do Archiwum IPN przez uczestników tamtych spotkań, takie jak: wejściówki na sektory, okolicznościowe znaczki, kartki, broszury, transparenty czy zapinki. Znajdą tam Państwo kopie artykułów prasowych ukazujących się w prasie polonijnej w czasie wizyty Jana Pawła II w Ojczyźnie. Link do portalu: <https://pielgrzymki.ipn.gov.pl/pie>

W 2020 r. IPN wydał książkę pt. „Pontyfikat wielu zagrożeń. Jan Paweł II w świetle dokumentów sprawy Kapella 1979-1990”. Niniejsza publikacja to unikatowy zbiór dokumentów jednej z operacji sowieckiego wywiadu, prowadzonej pod nadzorem Moskwy przez I Wydział KGB Litewskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej. Stanowi interesujący przyczynek do zbadania relacji między ZSRS a Stolicą Apostolską i ważne źródło informacji, dotyczących wiedzy i wyobrażeń KGB na temat poczynąń Jana Pawła II. [Książkę można nabyć w naszych księgarniach stacjonarnie lub online.](#)

W 2020 r. IPN wydał książkę pt. „Pisarz, który został papieżem. Twórczość Karola Wojtyły – Jana Pawła II” autora: Krzysztof Dybciak. Monografia twórczości literackiej Karola Wojtyły – Jana Pawła II adresowana nie tylko do badaczy, lecz przede wszystkim do czytelników zainteresowanych osobą i dziedzictwem papieża Polaka. [Książkę można nabyć w naszych księgarniach stacjonarnie lub online.](#)

W 2019 r. nakładem wyd. IPN ukazała się książka pt. „Operacja Zorza. Wizyta papieża Jana Pawła II w Katowicach w 1983 roku w dokumentach Służby Bezpieczeństwa. Seria: Dokumenty” pod red. Anny Badura, Grzegorza Kołka, Tomasza Marszałka, Agnieszki Przewłoki. Publikacja zawiera 120 dokumentów zamieszczonych w pięciu częściach. Obrazują one w chronologicznym ciągu przygotowania i przebieg wizyty. Dokumenty do publikacji wybrano ze sprawy obiektywnej o kryptonimie "Zorza" oraz z materiałów administracyjnych Wydz. WSK KWMO Katowice. Znalazły się wśród nich przede wszystkim materiały operacyjne SB (zarządzenia, meldunki, doniesienia, plany, informacje o nastrojach społecznych), a także materiały ilustrujące działania kurii katowickiej

(korespondencja, umowy z władzami administracyjnymi w Katowicach regulujące organizację wizyty). Dokumenty zostały opatrzone przypisami tekstowymi i rzeczowymi. Książkę można nabyć w naszych księgarniach stacjonarnie lub online.

Wiele materiałów, poświęconych Janowi Pawłowi II, jest dostępnych w portalu IPN przystanekhistoria.pl, na innych stronach Instytutu Pamięci Narodowej:

- Andrzej Grajewski, [Solidarny. Jan Paweł II wobec Solidarności w latach 1980-1981](#)
- Filip Musiał, [Dziedzictwo, któremu na imię Polska](#)
- Justyna Błazejowska, [Spotkanie korowców z kardynałem Wojtyłą](#)
- Anna Płońska, [„Papież jest Polakiem, ale Bóg jest Brazylijczykiem” – pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Brazylii](#)
- Andrzej Grajewski, [Dziedzictwo wielkiego pontyfikatu](#)

oraz na kanale [IPNtvPL](#)

Więcej (w tym filmy i [audio](#)) na stronie:

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/185932,TEKST-AUDIO-Pierwsza-pielgrzymka-Jana-Pawla-II-do-Polski.html>